

Resyme av Legionens historie

N-1322 HØVIK, 26.mars 1993.
 FJORDVEIEN 77 B
 TELEFON: (02) 53 09 54

102856

Kjell Fjørtoft.

Forskjellige data notert gjennom årene om "Den norske Legion", fordi jeg, som andre, har hatt planer om å skrive ned forskjellig om norsk innsats som frivillige for å styrke våre muligheter overfor okkupanten til fornyet norsk frihet. For å befri det russiske folk fra "bolsjevismens åk". Og for å kjempe for Norge så langt borte som mulig for å spare landet for ødeleggelser.

- 12.1. 1941 Vidkun Quisling opprop om dannelse av norsk avdeling under norsk ledelse.
- 13.1. Meldte meg da jeg så det som vår mulighet for igjen å få tilbake vår "våpenære" og det var vel også grunnen til at så mange offiserer fra kampene mot de tyske meldte seg. Fra Quisling via Stang beskjed om at jeg ikke skulle møte til legekontroll og bli i Norge. (Jeg var da Landsleder for Nasjonal Samlings Ungdomsfylking.)
- 22.6. Innmarsj i Sovjetsamveldet.
- 26.6. Major Finn Hannibal Kjelstrup utpekes av Quisling til leder av Oslostaben for DnL.
- 29.6. Josef Terboven kunngjør i NRK at Hitler har gitt samtykke til opprettelse av en "Norsk Legion", som vil bli utdannet og innsatt som enhet og i sluttet formasjon under utelukkende norsk ledelse og etter norske retningslinjer".
- 30.6. Gjengivelse av Terbovens tale i alle aviser og sterk omtale av at dette er en fortsettelse av den ønskede frivilliginnsatsen for Finland, som norske ikke kom tidsnok til.
- 4.7. Kjempemøte på Universitetsplassen. Talere Quisling, finsk generalkonsul Helstrøm, Oslo's ordfører Fritz Jenssen. Jeg hadde da et par dager før meldt meg til det Finske konsulatet.
- 10.7. Beskjed om at mitt ønske om verving ble overført til norsk vervekontor i Oslo. (7 vervekontorer ble noen dager etter opprettet for de 7 ønskede bataljonsområdene omfattende hele Norge, i samarbeide med Norges Arbeidstjeneste.)
- 12.7. Fremmøte på Bjølsen skole for Viken Bataljon under kaptein Jørgen Bakke fra Mysen. Han utpekte Kaptein Henrik Brun ("Jernhenrik" fra kampene om Narvik) til 1.kps sjef. Han valgte ikke offiserer til troppsjefer men ut fra (som han sa) tro på en sak, ledere fra Quislings bevegelse, med særlig erfaring fra ungdomsarbeide. 1.tropp: Bjørn Østring. (NSUF, speider, Garden, nestkom. og tropp ved nøytralitetsvakt.) 2.tropp: Hans JO'De Fey (Hirdleder i Stor.Oslo.) 3.tropp: Per Wang. (Underoff.skole, AT, kristelig ungdomsarb.)

- 12.7.1941. Som nesttroppsjef i 1.tropp valgte jeg Marinekadett Arne Vilhelm Nilsen fra Torp i Vestfold. Lagfører 1.lag Einar Grill Fasting fra Hamar. 2.lag Per Valerius Bradley fra Bergen og Kristian Skard fra Tåsen i Oslo som leder av 3.lag. Bombekasterlaget Ole Thorstensen polititjenesteleder fra Oslo.
- 19.7. Kp.2 under Finnlandsfrivillige C.Wraal settes opp
- 20.7. 1.kp marsjerer til skole på Grønland hvor de frivillige kvinner til sanitetstjeneste for DnL er samlet under ledelse av fru Aud Fritzner.(Kaptein Ola Fritzners kone.Han ventet vi som sjef for Viken Bataljon etter at Jørgen Bakke fikk annen kommando.)
- 22.7. Kp.3 settes opp .
- 25.7. Sambandet settes opp.
- 28.7. Kp.4 settes opp.
- 24.7. 1.kp. avreise til Gulskogen ved Drammen.
- 25.7. Splitt flagget heises over avdelingen av „Jernhenrik” om morgenen. Få øyne var tørre.
- 30.7. Etter hard trening og krevende utmarsj samt den 29/7 undertegning av Legionsstabens sjemaer for tjenestegjøring i 1/2 år, avreise om morgenen med "Monte Rosa". Liten begeistring for utdanning i Tyskland, så heisingen av splittflagget over båten om formiddagen ble en alvorlig handling. Flaggheisere var teologen Conrad Rudberg og en eldre sjømann Tellefsen.
- 2.8. Ankomst Fallingbostl kl.12.11. Første oppstilling fyller hele plassen fordi vi pukker på norsk oppstilling med armlengdes avstand.2.kp går raskt over til tett tysk formasjon og selv vi 1.kp forstår at vi må begynne med å jenke oss. Og det blir meg som får ansvaret for at Hdf 34, det tyske reglementet, skal oversettes. Mine 3 lagførere gjennomfører dette på kveld og nattid. „Jernhenrik” kjører hardt og sier vi senere vil takke ham når vi overlever. Får kontakt med Hitler-Jugend i Celle og reiser dit med 25 NSUF medlemmer for en søndagshelg. Blir sendt til kurs i betjening av våpen, tysk taktikk, sandkasseøving ets. i Lauenburg, Pomeran. Senere til pionerkurs i Dresden. Begge steder med frivillige fra andre nasjoner. Også svensker, og finner som var ennå vanskeligere å hankses med for de tyske enn oss. Vi venner oss til tyske benevnelser, men betoner selv sterkt at vi skal benevnes Legions forran benevnelse ikke SS. (Leg.Ustuf. for det vi betegnet løytnant.) Min første tyske grad ble Legions Hauptscharführer og dette ble synliggjort med 2 stjerner på skulderklaff. Disse var sølvinnrammet.På venstre kravespeil også 2 stjerner med en strek foran. På høyre (min side) den norske løve. Senere utpekt som offisersaspirant, fikk speilene sølvinnramning. Fra stålhjelm ble SS merket skrapet grundig bort. Siden få var medlemmer av NS sendte jeg bunker med innmeldingsblankette til Norge.Jeg tror nermere 300. Sovjetfanger som kom til veiarbeide så delvis dårlige ut og de tyske vaktene sa ikke noe til at mange av våre delte mat med dem.

- 3.10.41. Edsavleggelse til Adolf Hitler som det Tyske rikes Fører og øverste krigsherre i kamp mot bolsjevismen. med Quisling til stede som norsk garantist. Vi så med stolthet at han var fulgt av Major Felix Hartman fra Germania i Divisjon Wiking. En nordmann med jernkorset fra 1. verdenskrig. Like før gikk det rykter om at de tyske rådgiverne under Jopp Fick ville overta ledelsen av Dnl. Men General Jüthner fikk vel etter møte med Quisling forståelsen av at slikt helt ville stoppe tilgangen til nye manskaper. På Torpo i Norge ble jo på den tiden frivillige holdt igjen. Og Quisling ønsket oppsatt en Ski-og julrytter bataljon for innsats i Finland. Men vi kjente ikke til dette da. Først i Stetin fikk vi ordentlig rede på dette. Og jeg ble orientert da jeg fikk julepermisjon. I November fikk vi oppfylling til trenet av Polske hester.(Disse ble senere sendt til Norge for videre transport via Sverige til Finland). Og da Rittmesteren Arthur Quist overtok ble avdelingen overlevert med alle oss som var var befal, til hest.
- 1.1.42. Orde om overføring til Stetin. Forleggning i Kückenmühler. Rykter om stort gjennombrudd av Sovjet ved Ilmensjøen. Kaldt. Sterk isdannelse. Vi fryktet vanskeligheter for båttransport.
- 17.2. Permisjoner inndratt, Marsjordre for neste morgen med llo Junker 52 fly. Manskapene i de første flyene.
- 18.2. Flyene kom fra Nord-Afrika. Kald fornøyelse. Metalgjenstander som lå an mot flykroppen frøs fast. Over Königsberg til Riga hvor overnattet. Her ville rykter om de store gjennombruddene ved Ilmensjøen og vi begynte å forstå at de kunne få betydning for oss. Voldsom begeier at de tyske var rykket inn. Redselsbeskrivelser av de rødes herjinger.
- 20.2. Vårt og storparten av flyene landet i Luga. Fryktelig kulde. Vennlig sivilbefolkning hjalp oss til rette for overnatting hos dem privat. Men om natten uttørning og til jernbanestasjonen. Etter lang venting varm suppe. Med tog til Krassnogwardejssk. Sultne barn hjalp oss med transport på kjelker og sparkstøttinger. Manskaper hvile 2 i hver smalsengebås. Fulle klær. I kveldingen opplasting på biler.
- 21.2. I mørke utlasting i frontbyen Puschkin (Tidligere navn: Detskojesselo og Tsarskojesselo), hvor sporlys passerte over oss, signallys lyste opp, kanondrønn gjenlød og hvisling av enkeltskudd passerte oss. Som i situasjonen ansvarlig for kp.1 -befal ellers var i fly som havnet andre steder enn Luga - tok jeg i besiddelse et tomt hus nedenfor Katharinaslottet. Våpenøvelser, med 5 andre befal ute i stillingene forran byen. Kokken Valle fra Setesdal gis tillatelse til å ha tre kvinnelige kjøkkenhjelpere. Maria 1, Maria 2 og Tasje. Velutdannede bedre i tysk enn oss. Puschkin hadde vært en utstillingsby som turister fikk besøke. Derfor levet deres familier, som var velutsituerte fra før der som nødvendig stasfasje. Nu sultende med barn og eldre i mørke kjellere.

- 27.2.41. Ut i stillingene ved Finsskoe Kojrowa som forkomando. Overtok stillinger etter SS Leibstandarte Adolf Hitler som hadde vært med inne i St.Petersburg, men fått ordre om å trekke seg ut fordi Hitler ikke ville ha ansvaret for en millionby vinterstid. Denne kamptrenede avdelingen ble sendt til Ilmensjøen og nærmest utslettet. Liten murring over ikke å komme til Finnland, da vi forsto nødvendigheten og vel forsto at det var tatt hensyn til avdelingens spesielle karakter, dertil var vi nærmest finnene som jo sto ved byens andre side. Over isen.
- 28.2. Nilsen kommer etter med min tropp. Høy sne.Grusomt kaldt og fryktelig sno. Har utkant forran skog. Skudd som rikosjetterer gir stygge sår. Vår første faldne sersjant Kristian M.Vaaler fra Solør får fulltreffer fra en granatkaster 20m fra min bunker. Fremme ved efterlatt sovjetpanser for oppklaring. (Med Ulf Breien fra PK.) Vårt kp2 begynte beskyting av oss,så vi grov oss ned under stivfrosne russere, som det var mange av.
- 4.4. Ut av stillingen. Tilbake til Krassnoe Sselo.
- 5.4. Alt neste dag ut til Urizk hvor jeg til høyre lå så nær fienden at vi kunne merke høy snakk hos dem. Dette var oppe på skråningen. Ned bakover for deres stilling, hadde jeg fremskutt grav hvor vi kunne se noe inn bakfra i deres stilling høyere opp. Fra denne gikk vi hver aften efter at det var blitt mørkt ut i en grav som fulgte "Ufer strasse" og hvor russerne hadde sin grav langs den ~~andre~~ siden. Her hadde vi en lyttepost og pendelpost, som ble trukket inn før lyset kom om morgenen.Straks vi gikk ut gikk russerne inn. Slik vekslet vi til vårløsningen fylte veigrøften, som vår grav nærmest var.
- 21.4. Etter 3 dagers enkeltskuddsinnskyting av området vårt og like bak, sterkere innskyting. Over hos løytnant Kahrs som hadde troppen nærmest meg til venstre for å avtale hvordan han skulle skyte forran langs min stilling og holde et angrep fra Uferstrasse opp mot meg langs en veistump som gikk opp til "Hvit ruin" og "Meieriet",nede.Vanskelig å returnere for regn av granater.
- 22.4. Kl.3.00 spilte i følge Kampgruppe Jechelen ca.2.000 enheter med artilleri opp og et regiment med 3.000^{mann} ble satt inn for å oppnå et gjennombrudd. Hovedønske kontakt med Oranienbaum/Kronstad så angrepets hovedstøt kom mot min stilling og Per Wangs troppsavsnitt. Da vi natten før hadde hørt lyden av larvefötter, var jeg med 2 mann nede ved Uferstrasse og la forsiktig ut en pansersperre.Under krypingen tilbake ble det ropt at Radbruch ville ha meg til telefonen.Og jeg gav ordre om at absolutt alle skulle frem nærmest mulig de russiske gravene, hvor det nu var tryggest for granatnedslag.Kun vår granatkaster med 2 mann skulle bli igjen.Meldte vårt stikkord for natten "Grøtskje 3" i telefonen og hørte Per Wang melde at nu strømmer de på, ~~jeg~~ må ut. Et par min.etter roper hans melder Olai Fredriksen at Per er faldt.Samtidig kuttet telefonforbindelsen.Kontroll av hvert lag og så raskt gjennom Pers avsnitt. Hit kommer også kp sjef Radbruch.Fra min fremskutte grav kan vi se inn i deres forreste grav bakfra. En skog

- 22.4.42. av bajonetter stikker opp og vi ~~slapper~~^{slipper} full forvirring ved presisjonskasting med håndgranater. Mannskaper som flykter bakover kan vi se bli meiet ned av deres egne. Og så begynner Arnfinn Viks lette skyts en utrolig skøyting inn i deres stillinger ved "Røde ruin" bare 10 til 15 m fra våre graver. Da det stilnet av tror jeg, jeg overrasket samtlige i å gjøre sitt fornødende. Og alle var like forundret over å leve. Og vår tropp hadde ingen falden under selve kampene. Kun en natten før. Ingen kom inn i våre stillinger men noen hang i våre "spanske ryttere" og bakken mot røde ruin var helt dekket m/ faldne.
- 24.4. Arne Nilsen overtar Per Wangs tropp. Lagfører Henrik Pedersen fra Stavanger rykker opp som min nesttroppsjef. Hans lag overtas av Kjell Dyrnes Tønnesen fra Halden.
- 10.5. Beordret tilbake for å motta Jernkorset av 2.klasse av Quisling som skal komme på besøk. 8 fra min tropp og vår kp sjef Radbruch, kompanisniteteren Halvdan Bryn, 3.kp sjef Braseth, bataljonslegen August Ingier. Dertil bataljonens sjef Arthur Quist som fikk EK 1. Det ble Jechelen som foretok utdelingen, da dette med Quisling besøk først skulle skje senere, og han skulle ikke få treffe for mange av oss. Jechelen skulle så i neste omgang forhindre at han skulle få komme ut i gravene på grunn av fare. I tillegg fikk jeg en batteriradio som senere kom til å redde mitt liv.
- 16.5. Radbruch varslet meg igår om at Quisling kom idag. Under taushet om hvor jeg visste det fra, ble vi enige om at han skulle varsle Oscar Bang i PK om ankomst flyplass m.v. og jeg skulle varsle forskjellige i kompaniene som hadde "frisprog" til Quisling dertil få med meg flest mulig av dem som feilaktig var kalt tilbake en uke før. Alt gikk greit og jeg fikk anledning til å snakke med Quisling under "4 øyne" et kvarters tid. Om kvelden tok han med Quist bort fra Legionen. Da han senere kom tilbake besøkte han min bunker. Like hatet som ^{han} var av mange, like elsket ble han etter samværet med Quisling, etter tilbakevenningen. Han ble vår "Majjorn". Og den som på alle måter tok risikoen ved å hevde Legionen som en norsk enhet. I Quislings følge var minister Riisnæs som jeg fikk med i PK bilen til vår gravplass. Mens Quisling ble fanget opp til offiserssamtaler. Et annet resultat av dagen var at Quisling traff Radbruch, som vi så senere fikk overført til Norge som rådgiver i Rikshirden. Men siden han var blitt "mer norsk enn oss norske" fikk Terboven ham senere sendt tilbake til den avdelingen som opptok i seg restene av DnL, regimentet og der faldt han sammen med mine Henrik Pedersen og Borger Dahl Larsen fra Hamar.
- 26.5. Til ny stilling på Gongosi foran rusernes høyde 66.6A. Kompanisjef nu tidligere tysk rådgiver, som vi hadde bett om å få beholde igjen, da de andre 21.2 i Puschkin forsøkte overta ledelsen av Legionen under sin leder Fich. Kp sjefens navn Ziegeler. Radbruch var nu bataljonsadjutant. Ellers var holdt igjen Ostuf. Vogel og Ostuf. Koerner, samt noe kontorpersonel.

26.5.42. Her kom også NS Generalsekretær Rolf Jørgen Fuglesang^(i jubel!) på besøk som en erstatning for at Quisling ble holdt borte fra oss og for å danne seg et personlig inntrykk av hva som var blitt vår skjebne etter at avdelingen var "stjålet" av de tyske. Han satt en hel natt ved bataljonens kommandoplass på Gongosi og snakket med alle som ønsket det, etter først å ha gått gjennom store deler av våre stillinger og ha drukket te i min bunker sammen med Quist og Ziegler. Etter besøk hos Himler - hvor han grundig sa sin mening - ga han gjennom partikanaler beskjed om forholdene hos oss og ba om frivillige til å rykke inn og erstatte oss i denne norske Legionen. Det meldte seg høsten 42: 2.700. Men da de tyske ikke kunne oppfylle betingelsene Quisling stilte ble listene aldri gitt videre. (Samtlige som hadde krav på frigivelse skulle frigis. Tilgang skulle gå til Legionen som skulle trekkes ut av innsats og nyoppsettes. Avdelingen skulle være ren norsk med norsk befal m.v.) Av de 2.700 kom derfor bare ca. 700 "ut" fordi de presset på og ad forskjellige veier klarte slippe ut. Partiet erklærte denne høsten at de ikke ville ha noe mer med hverving å gjøre. Både Quist og Fuglesang havnet på Rediess svarteliste, som jo Leib førte. (På mitt kartotek kort hadde Leib skrevet: "Politisch nicht zuverlässig".)

ca. 20.6. Gitt Radbruch muntlige råd om uttaking til offisersutdannelse i Tölz. De han og Quist tok ut reiste sist i måneden. Jeg ble overraskende samtidig sendt til: "Politische "Führerschule Kurmark, Potsdam-Babelsberg". Hvor Gottlob Berger viste en påfallende interesse for meg, ved de 2 gangene han kom ut fra Berlin å ta meg ut i haven for lange samtaler. Et bekjentskap jeg senere utnyttet i Norge for at Axel Stang skulle få treffe ham på tross av at Leib/Rediess hadde forsøkt hindre det. Fra Babelsberg ble jeg dirigert til den Europeiske Ungdomskongress i Wien og så til Norge. Hvor jeg ble holdt igjen for å overta som Stabsleder i Ungdomsførerens stab. Landsledelsen som jeg før hadde ledet var nu trukket inn under Axel Stang som også var leder for det statlige Ungdomsarbeide. (AT, Idrett.)

Datoer etter min avkommandering:

- 28.11. Fra Gongosi. Nederlendere overtok.
- 1.12. Russisk gjennombrudd ved Gongosi. 1.kp og andre kaster dem ut. Nilsen tildeles jernkorsets 1.kl.
- 6.12. Ennu noen fra kp.1 igjen hos Nederlenderne.
- 7.3. 43. 1.kp laster opp i Krassnoe.Sselo. Legionen avreiser i 2 puljer. 154 gravlagt på vår kirkegård. 180 faldt i alt i den tiden Legionen besto.
- 1.3. Lettere avløste Legionens kp,1 i Gongosi hvor de nu igjen lå.
- 2.3. " " " kp.2.
- 3.3. " " " kp.3.
- 10.3. Ankomst Mitau i Letland.
- 16.3. Himler besøker Mitau.
- 18.3. Kamerataften.
- 23.3. De som vil fortsette i regimentet reiser på permisjon til Norge. (Ca. 350?)

- 27.3.43. Forkom. reiser fra Mitau. Ankommer Gravenwöhr 2/4.
1.+ 2.4. Legionen lastes opp for avreise.
5.4. kl.13.00 ankomst Gravenwöhr.
6.4. 1. politikk avreiser for Norge.
16.4. Forkom. og Rekruttkp. overføres til Auerbach.
19.4. Restene av Legionen overføres til Ersatzdivisjon.
2.5. Kl.6.00 avreise fra Auerbach.
4.5. Avreise fra Tyskland.
5.5. Til Aarhus.
7.5. Fra Aarhus med Monte Rosa.
8.5. kl 21.30 til Oslo.
9.5. Parade for Quisling på slottsplassen.
10.5. Reiser til hjemsted.
17.-20.5. Søknad om dimittering i Germ.Leitstelle. Leib overtaler flere til å fortsette i Regimentet. De andre undertegner dokumenter hvor inntatt løfte om igjen å stille, hvis det kommer til kamp i Norge eller Norges umiddelbare nærhet."
18.6. Entlassungspapirer går ut fra Leib. Legionen er oppløst. Men en rekke, særlig offiserer har ikke passet på å få sine avskjedspapirer og fortsetter derfor, uten at de kanskje tenker over det, å forplikte eder de har avlagt i tjeneste. Da jeg beordres til å opprette et "Rulleføringskontor for dim. frontkjempere" får jeg beskjed av Quisling om å ta spesielt hensyn til dette. Rulleføringen kom til å omfatte ca.5.000 som hadde vært eller var ute, i Førergardens reserve. Et forhold som gjorde den enkelte avhengig av permisjon fra Quisling om Leib skulle forsøke å kommandere dem ut.